

НОВИ САД - На данашњи дан 1863. године рођен је аустроугарски престолонаследник надвојвода Франц Фердинанд, чије је убиство у Сарајеву 1914. Аустро-Угарска искористила као изговор за напад на Србију, започевши тако Први светски рат. Био је врховни инспектор аустроугарске копнене војске и морнарице и носилац идеје ширења Аустро-Угарске запоседањем Србије. Био је изразити присталица католичког ексклузивизма и строге искључивости према православљу. После великих демонстративних војних маневара у Босни, провокативно је изабрао српски национални празник Видовдан за посету Сарајеву, што је платио главом.

Данас је понедељак, 18. децембар, 353. дан 2017. До краја године има 13 дана.

1398 - Монголско-турански војсковођа Тамерлан (Тимур Ленк) заузео је индијски град Делхи.

1626 - Рођена је шведска краљица Кристина Аугуста, која је 1644. окончала рат с Данском и 1648. Тридесетогодишњи рат, учинивши Шведску великом силом, а Балтик "шведским морем". Краљица је постала 1632, у осмој години живота, а крунисана је 12 година доцније. На двору је окупљала учене људе и била је мецена неколицини научника и уметника, међу којима се налазио и Рене Декарт. Принуђена је да абдицира 1654. због тајног преласка у римокатолицизам. Остатак живота провела је путујући по Европи, да би се на крају настанила у Риму, где је и умрла.

1709 - Рођена је руска царица Јелисавета Петровна Романов, ћерка Петра Великог. Њена владавина, од 1741. до 1762. није обележена територијалним ширењем Русије какво је било карактеристично за њеног оца, као и за Катарину Велику, која је на престо дошла свега неколико месеци након Јелисаветине смрти.

1737 - Умро је италијански мајстор Антонио Страдивари, најпознатији светски градитељ виолина и других гудачких инструмената, који је направио око 1.100 виолина, виола и гитара. С његовим потписом сачувано је око 500 виолина, 12 виола и 50 виолончела. Стручњаци нису проникли у тајну савршенства резонанце његових виолина. Зна се да је дрво куповао у Далмацији, углавном јелово и врбово, али се не зна хемијски састав лака - од светло црвене до тамно црвене - којим је премазивао инструменте.

1803 - Умро је немачки писац, историчар, филозоф и протестански теолог Јохан Готфрид фон Хердер, који је делом "Идеје о филозофији историје човечанства" знатно утицао на младог Јохана Волфганга Гетеа, књижевни покрет "Штурм унд дранг" и читав немачки романтизам. Као филозоф покушао је да измири материјализам Баруха Спинозе са идеализмом Вилхелма Лајбница и био је противник формализма Имануела Канта. Једно од његових главних дела је збирка народних песама "Гласови народа у песамама" у којој су и четири српске песме, укључујући "Хасанагиницу" у Гетеовом преводу. Битно је допринео популарисању Срба (и Словена уопште) у интелектуалним круговима на Западу.

1856 - Рођен је енглески физичар Џозеф Џон Томсон, председник Краљевског друштва у Лондону, професор Универзитета у Кембриџу, добитник Нобелове награде за физику 1906. Открио је 1897. електрон, такође атомистичку структуру електрицитета и дао научни основ провођења електрицитета кроз гасове.

1865 - Представници победничких држава Севера и поражене Конфедерације јужних

цава потврдили су 13. амандман Устава САД којим је ропство формално укинато, у стварности расна подвојеност потрајала је још дуго.

1879 - Рођен је швајцарски сликар Паул Кле, који је с Валеријем Кандинским и Францом Марком зачео апстрактно сликарство и основао групу "Плави јахач". Његова дела чудесне маште и богате инвенције одликују осећајност и поетичност и отворила су нове путеве савременог сликарства. Написао је књигу "Педагошка бележница" и дневник "Отисци полусна".

1903 - Америчко-панамским уговором зона Панамског канала стављена је под контролу САД.

1911 - Рођен је амерички филмски режисер Жил Дасен. Стварао је филмове криминалистичког жанра с дозом политичке ангажованости. Почетком педесетих година 20. века, у време макартистичке антикомунистичке кампање, оптужен је за антиамеричку делатност и онемогућен да ради у САД, после чега се доселио у Европу и снимао је у Француској и Грчкој. Филмови: "Наци агент", "Брутална снага", "Голи град", "Рифифи", "Онај који мора да умре", "Закон", "Никад недељом", "Федра", "Топкапи".

1913 - Рођен је немачки државник Вили Брант, право име било му је Херберт Ернст Карл Фрам, добитник Нобелове награде за мир 1971. Био је канцелар Западне Немачке од 1969. до 1974. кад је поднео оставку јер је откривено да је један од његових блиских сарадника источнемачки шпијун. После доласка нациста на власт 1933. емигрирао је, и у Другом светском рату борио се у покрету отпора у Норвешкој. Вративши се у земљу после рата убрзо је избио у први план у Социјалдемократској партији, а 1957. изабран је за градоначелника Западног Берлина, оставши на том положају до 1966. У коалиционој влади демохришћанина Курта Кизингера био је вицекацелар и шеф дипломатије. После избора 1969. као шеф Социјалдемократске странке формирао је коалициону владу с либералима. Водио је политику попуштања, посебно према источноевропским земљама - чији је симболични врхунац било поклоњење у престоници Пољске Варшави 1970. жртвама нацизма - и веома је допринео стабилизацији у Европи. После 1974. кад се повукао с положаја, предводио је Социјалистичку интернационалу.

1916 - Французи су код Вердена, снажно утврђене тачке на Западном фронту, после десетомесечне битке, у Првом светском рату, потукли Немце, који су претходно покушали пробој масовном офанзивом, уз до тада невиђену артиљеријску припрему. У

најмасовнијој и најкрвавијој бици рата, погинуло је 543.000 Француза и 434.000 Немаца.

1925 - Рођен је Здравко Рандић, филмски редитељ, који је оставио дубок траг у историји српске кинематографије. Каријеру је започео 1953. као асистент режије у филму "Далеко је сунце". Дебитовао је филмом "Ципелице на асфалту" 1956. а своје најзначајније филмове "Опклада" и "Трагови црне девојке" снимио је седамдесетих 20. века, по сценаријима Живојина Павловића и Александра Тишме. Други филмови: "Земљаци", "Лептиров облак".

1935 - Едвард Бенеш изабран је за председника Чехословачке, четири дана после оставке првог шефа те државе Томаша Масарика.

1940 - Тајним планом под шифром "Операција Барбароса", вођа Немачке Адолф Хитлер наредио је у Другом светском рату Генералштабу немачке армије да припреми инвазију на Русију.

1948 - Холандија је обновила офанзиву у бившој колонији Индонезији (Холандска Источна Индија), која је прогласила независност 1945. и заробила владу Ахмеда Сукарна, прекршивши споразум којим је 1946. признала његову владу. Сукарно и још десетак вођа су отерани у прогонство, али је под притиском покрета отпора и светског јавног мњења Холандија споразумом у Хагу 1949. безусловно признала суверенитет Индонезије - без Западног Иријана.

1956 - Јапан је примљен у Уједињене нације. Мировни уговор с Јапаном у септембру 1951. у Сан Франциску потписало је 48 земаља, али не и Совјетски Савез, с којим је Јапан окончао ратно стање тек 19. октобра 1956. што му је отворило врата светске организације.

1961 - Индијска армија ушла је у Гоу, португалску колонијалну енклаву на западној обали Индије. Гоа је била португалска од самог почетка 16 века.

1970 - У Италији је после вишегодишњих сучељавања ступио на снагу закон о разводу

брака, упркос противљењу римокатоличке цркве.

1972 - Американци су у Вијетнамском рату отпочели масовно бомбардовање главног града Вијетнама Ханоија и током 12 наредних дана и ноћи, названих "божићним бомбардовањем", бомбе из циновских авиона "Б 52" усмртиле су више од 1.600 вијетнамских цивила. Такође је погинуло или је заробљено 70 америчких пилота.

1980 - Умро је совјетски државник Алексеј Николајевич Косигин, председник владе Совјетског Савеза. У Црвену армију ступио је 1918. као добровољац, у 15. години, а у време најжешћих стаљинистичких чистки између 1935. и 1938. напредовао је од предрадника до директора текстилне фабрике и градоначелника Лењинграда, после чега је наставио да се успиње ка врху власти. Од 1940. до 1953. био је потпредседник Савета народних комесара, односно Министарског савета, а 1960. први потпредседник Министарског савета Совјетског Савеза. Од 1964. - после пада с власти Никите Хрушчова - до пред смрт обављао је дужност председника Министарског савета (владе).

1991 - Вођа Инката партије Мангосуту Бутелези, ривал лидера Афричког националног конгреса Нелсона Манделе, саопштио је да се повлачи из преговора о окончању апартхејда у Јужној Африци.

1995 - У Бону је одржана конференција представника 31 земље и више међународних организација о разоружању и успостављању међусобног поверења зараћених страна у Босни и Херцеговини.

1995 - У несрећи заирског путничког авиона, који се срушио на северу Анголе, погинуо је 141 путник и члан посаде.

1999 - Председница Шри Ланке Чандрика Кумаратунга повређена је у експлозији једне од двеју бомби у којима је погинуло 33 и рањено 137 људи. Власти у Коломбу оптужиле су тамилске сепаратисте за те терористичке акте.

2001 - Умро је француски певач Жилбер Беко, шансоњер који је током пола века компоновао више од 400 песама, укључујући чувену "Натали". Његов хит "А сада" доживео је велики успех у енглеској верзији у интерпретацији Френка Синатре и Барбре Стрејсенд.

2005 - На председничким изборима у Боливији победио је Ево Моралес и, као припадник индијанског народа Ајмара, постао је први староседелачки председник у модерној изборној историји Латинске Америке.

2006 - Умро је Џо Барбера, коаутор са Билом Ханом цртаних филмова као што су Том и Џери, породица Кременко, Штрумфови и Скуби Ду. Барбера је први успех доживео са цртаним филмовима о Тому и Џерију. Двојица стваралаца започела су сарадњу 30-их, успех и популарност стекли су 60-их.

2008 - Умро је Марк Фелт, агент америчког ФБИ, "дубоко грло" чувене афере Вотергејт. Фелт, бивши заменик директора америчког Федералног истражног бироа, одавао је новинарима "Вашингтон поста" Бобу Вудворду и Карлу Бернстину информације и пружао смернице о детаљима операције прислушкивања вођене из кабинета тадашњег председника САД републиканца Ричарда Никсона. Истрага је установила да је председник Никсон знао за прислушкивање Демократа, па се читава афера окончала његовом оставком.

2011 - Умро је Вацлав Хавел, бивши председник Чешке (претходно Чехословачке) и некадашњи дисидент. Био је ангажовани литерата, једна од кључних личности током такозване Плишане револуције 1989. и активан учесник у покрету Прашко пролеће 1968. Заговарао је бомбардовање Срба деведесетих 20 века у више наврата.

(Танјуг)